

Buiten de lijnjes...

Zondag 20 augustus 2017, ds. Sara Dondorp
gezamenlijke dienst Ledevaertkerk en RCN-camping de Flaasbloem

Schriftlezing: Matteus 15: 21-28

Inleiding

De afgelopen weken zijn hier op de Flaasbloem diverse ooggetuigen uit het evangelie van Johannes langsgekomen. In de Ledevaertkerk hebben we vooral uit Mattheus gelezen. Nu we vanmorgen samen vieren, maken we een combinatie. We ontmoeten een ooggetuige uit het evangelie van Mattheus. Aan die ontmoeting gaat in het verhaal nog iets vooraf. Jezus is met de omstanders in gesprek. Het gaat over rein en onrein. Zeg maar: wat religieus gezien goed is en wat verwerpelijk is. Het joodse geloof kent veel regels over wat je wel en niet mag eten. Het werkt als een hulpmiddel om te zien wie er bij hoort en wie niet. Jezus en zijn leerlingen houden zich daar niet zo strikt aan. Want, zegt Jezus, het is veel belangrijker wat je zegt. "Niet wat de mond ingaat maakt de mens onrein, maar wat de mond uitkomt, dat maakt de mens onrein." Het gaat dus om wat je zegt. Welke boodschap je uitdraagt. En misschien ook wel om: voor wie. Wie mag luisteren naar de goede boodschap, wie hoort er bij. En dan volgt de ontmoeting waar het vanmorgen over gaat. We ontmoeten een bijzondere ooggetuige!

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus, lieve mensen,
Een mooie manier om met elkaar te vieren dat je samen bent, is samen eten: met elkaar delen, voedsel aan elkaar uitdelen. Samen eten, dat wordt vanzelf ook: samen praten. Zo deel je niet alleen voedsel met elkaar, je deelt ook elkaar. Elkaars aanwezigheid, elkaars gezelschap, elkaars waardering. Ik hoorde dat hier vorige week na de dienst een maaltijd was, en dat iedereen daar enthousiast over was. Mooi is dat, om zo samen gemeenschap van Christus te zijn. Als we met kerkmensen samen eten, moet ik altijd denken aan al die mensen aan de oever van het meer, die Jezus achterna waren gekomen, maar niets te eten hadden. U kent het verhaal denk ik wel. Het was laat geworden. De mensen konden niet terug naar huis. Iedereen ging in het gras zitten en er bleek genoeg te zijn. Brood en vis voor iedereen. Voor alle mensen die er waren. Prachtig toch! Die overvloed, die gezamenlijkheid!

Dan gaat het verhaal verder. Jezus is moe. Hij zoekt rust. Dat is hem voorlopig niet gegund. We horen nog het verhaal over de storm op het meer. Hoe Jezus de wind sust en de leerlingen vertrouwen teruggeeft. We horen een discussie met farizeeën over rein en onrein. Daarna trekt Jezus zich terug. Hij heeft er even genoeg van. Hij gaat naar het buitenland. Weg van de mensen. Daar kan hij tot zichzelf komen, daar zal hij niet gestoord worden. En dan neemt het verhaal ineens een bijzondere wending.

Een vreemde vrouw is aan het roepen. Een buitenlandse. Hoewel... Het is maar hoe je er naar kijkt. Voor Jezus en de leerlingen is ze een buitenlandse. Iemand die er niet bij hoort. Een heidense vrouw. Maar zij zijn hier zelf in het buitenland. Die vrouw is gewoon thuis. Jezus en de leerlingen zijn hier de vreemdelingen. Maar ja, zelf voel je je natuurlijk nooit de vreemdeling. Zelf ben je vertrouwd met jezelf. Het is altijd de ander die vreemd is. De buitenstaander. Jezus kent haar niet, maar zij kent hem wel. Ze heeft hem waarschijnlijk nog nooit ontmoet. In die zin is ze niet echt een ooggetuige. Maar ze moet van hem

gehoord hebben. Ze weet wie hij is. Deze vrouw zouden we een 'oorgetuige' kunnen noemen. "Heb medelijden met mij, Heer" roept ze. "Ontferm u over mij". Wij hebben dat vanmorgen ook geroepen, ofwel gezongen: Kyrie eleison: Heer, ontferm u! Dat is letterlijk wat ze roept. En ze noemt Jezus bij zijn messiaanse naam: Zoon van David! Zij, de buitenstaander, de vreemdeling, weet beter wie hij is dan de meeste mensen 'thuis' in Israël.

Tot nu toe komt het verhaal nog vertrouwd voor. Iemand in nood vraagt Jezus om hulp: Heer ontferm u! Jezus kijkt die persoon aan, of raakt hem of haar aan, hij zegt iets waaruit blijkt dat hij die persoon gezien heeft, werkelijk gezien heeft als de mens achter de hulpvraag. En dan volgt genezing. Zo kennen we Jezus. Maar nu gaat het helemaal anders. Het lijkt wel alsof Jezus zijn dag niet heeft, humeurig is. Deze vrouw keurt hij geen woord waardig. Hij ziet haar niet, hij kijkt haar niet aan, hij miskent haar. Deze vrouw is ooggetuige van een Jezus die we nog niet kennen. Een Jezus die niet perfect is, maar een feilbaar mens.

Misschien komt Jezus zo wel dichterbij ons. Wij die soms ook onze dag niet hebben, soms kribbig zijn, wij die soms onterecht andere mensen over het hoofd zien en niet in staat zijn te reageren als dat juist wel verwacht wordt. Jezus toont zich hier als een mens, net als wij. Gek genoeg staat hij daardoor nog steeds in een Bijbelse traditie. Want ook de grote profeet Mozes, die het volk de Tora leerde, was niet alleen een grote leider, maar ook een feilbaar mens. En koning David was behalve een bewonderenswaardig vorst ook een bedrieger die zijn zinnen op de buurvrouw had gezet. Het grootse van David was dat hij, op het moment dat hij gewezen werd op zijn onrechtvaardigheid kon inzien wat hij gedaan had en berouw had. Fouten maken op zichzelf is in de Bijbel niet zo erg, als je er maar op terug kunt komen. Omkeer, heet dat in het Eerste Testament. Bekering.

De ooggetuige van vandaag, de Kanaänitische vrouw, ziet Jezus een fout maken. Deze vrouw roept om hulp en Jezus zegt: Nee, jij niet! Het komt er op neer dat hij zegt: Eigen volk eerst! Vlak daarvoor had hij nog betoogt: het gaat niet om wat je eet, het gaat om wat je zegt, of dat wel rechtvaardig en goed is. En nu zegt hij zelf zoiets beperkends, iets afgrenzends. Dat zijn eigen volk hulp nodig heeft en geholpen moet worden is natuurlijk op zichzelf helemaal niet fout. Fout is het exclusieve ervan. Aan de oevers van het meer kon iedereen mee-eten. Er was genoeg. Nee, er was zelfs nog over. Twaalf manden brood waren er over. Voor elke stam van Israël één. Dat voelt heel genereus: overvloed aan brood voor heel Israël. Maar hier zijn ze niet in Israël. Dat is Jezus misschien even vergeten. De overvloed voor Israël was voor hem vanzelfsprekend geworden. Hij had een buitenstaander nodig om hem te laten zien dat zijn overvloed blijkbaar ook een grens had.

Prachtig vind ik het, dat de vrouw en Jezus werkelijk in gesprek zijn. Eerst keurt Jezus haar geen woord waardig. Er is alle reden voor een flinke woordenwisseling of ruzie. Maar dat is nu juist wat er niet gebeurt. Als zij blijft aandringen, als ze hem een spiegel voorhoudt, geeft Jezus haar een kleine gelijkenis. Het brood voor de kinderen Israëls geef je toch niet aan de hondjes. De vrouw pakt dat verhaal op, gaat er in mee. Inderdaad, het brood is voor de kinderen, maar voor de hondjes blijven altijd kruimels over. Mogen wij, kinderen buiten Israël, niet van die kruimels leven? Jezus begrijpt haar onmiddellijk. Nu luistert hij wel naar haar. Sterker nog, hij prijst haar geloof. Zij had gelijk, niet hij. En hij geeft haar wat ze vraagt, haar dochter is genezen.

Zo laat Jezus zich toch weer van zijn beste kant zien. Hij laat zich namelijk aanspreken op zijn ongelijk. Hij is bereid terug te komen op zijn eigen kortzichtigheid. Daar wordt hij niet boos of verontwaardigd over. Nee, hij is blij met het nieuwe inzicht, hij deelt zijn vreugde. De ontferming waar de vrouw om vraagt, krijgt ruimte. Is dat niet iets waar wij een voorbeeld aan kunnen nemen? Elkaar de ruimte geven om terug te komen op een inschattingsfout. Delen in de vreugde dat de ander gelijk heeft. In plaats van bijvoorbeeld moord en brand te schreeuwen op internet.

Zo kunnen we uit dit verhaal twee morele lessen leren. Allereerst dat grenzen tussen mensen niet bestaan, behalve dan in de hoofden van die mensen zelf. Er is geen wij-Israël tegenover zij-Tyrus en Sidon, maar wij-kinderen van één Vader, schapen die een herder zoeken. Geen wit tegenover zwart; man tegenover vrouw; geen hetero tegenover homo, trans of wat dan ook. Allemaal zijn we reizigers onderweg naar het Koninkrijk Gods. Ons allemaal, inclusief onze verschillen, heeft God even lief. En de hondjes natuurlijk ook!

Daarnaast is er nóg een morele les, namelijk dat fouten mogen. Een mens mag een inschattingsfout maken, we mogen op een mening terugkomen, als die onhoudbaar blijkt. Fouten maken mag, als je er maar van kunt leren. Jezus laat zich aanspreken door een ander, een vreemde. Zij wijst hem op zijn blinde vlek, waarop zijn ogen open gaan. Waar het om gaat is dat je van je fouten leert. Jezus zag in dat hij een te absolute grens trok. Het brood van ontferming is niet alleen voor de stammen Israëls, maar voor al Gods kinderen op aarde. Dit is tegelijk een aansporing om als mensen in gesprek te blijven, vooral met buitenstaanders, met anderen, met andersdenkenden, want allemaal hebben we onze blinde vlekken. Alleen samen kunnen we die ontdekken en daarvan leren.

Na dit uitstapje naar Tyrus en Sidon vertelt Matteus opnieuw over een maaltijd aan de over van het meer. Weer zijn heel veel mensen hem gevolgd en hebben ze geen eten. Zeven broden zijn er dit keer en wat visjes. Samen eten al die mensen ervan. En weer is het overvloed. Zeven manden met brood blijven er over. Dat lijkt minder dan twaalf, maar bijbels tellen is tegendraads. Twaalf staat voor de twaalf stammen, zeven voor volheid. Zeven staat voor iedereen, voor alle mensen. Het wonder van de ontferming breidt zich dus alleen nog maar uit! Om dat zichtbaar te maken was er een buitenstaander nodig. Een ooggetuige van buitenaf. Laten we daarom de buitenstaanders in ere houden, als we samen de kruimeltjes van Gods ontferming delen.
Amen.